

A1-A2 SEVİYESİ YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ DİL BİLGİSİ KİTABI

Yazar

Dr. Nurgül YILDIZ

© Copyright 2023

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN	Sayfa ve Kapak Tasarımı
978-625-399-043-5	Akademisyen Dizgi Ünitesi
Kitap Adı	Yayıncı Sertifika No
A1-A2 Seviyesi Yabancılara Türkçe Öğretimi Dil Bilgisi Kitabı	47518
Yazar	Baskı ve Cilt
Nurgül YILDIZ	Vadi Matbaacılık
ORCID iD: 0009-0006-5039-0694	Bisac Code
Yayın Koordinatörü	EDU029000
Yasin DİLMEN	DOI
	10.37609/akya.2491

Kütüphane Kimlik Kartı

Yıldız, Nurgül.

A1-A2 Seviyesi Yabancılara Türkçe Öğretimi Dil Bilgisi Kitabı / Nurgül Yıldız.

Ankara : Akademisyen Yayınevi Kitabevi, 2023.

270 sayfa. : 195x275 mm.

Kaynakça var.

ISBN 9786253990435

1. Eğitim.

GENEL DAĞITIM
Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A Yenışehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

ÖNSÖZ

Bu çalışma, bir ders kitabı değildir. Elbette ki yabancı dil öğretimi dil bilgisi ağırlıklı olarak yapılmaz. Dil öğretimi bir bakıma bilinçaltını yıkama eğitimidir. Çocuk yaşlarda her şey sorgulanmadan kolayca öğrenilebilir fakat büyüdükçe neden sorusu sorulmaya başlanır ve her şeyde bir mantık aranır. Yabancı dil öğreten herkes bilir ki öğrenciler “Bu neden böyle?” diye sorarlar. Türkçe eklemeli bir dil olduğu için eklerin cümleye kattığı anlamlara da hâkim olmak gerekir. Dil bilgisi öğretiminde özellikle A1-A2 seviyesinde içinde bulunulan ortama uygun olarak en yakın kaynaklar ders malzemesi olarak seçilmelidir. Bu sebeple bu çalışmada örnekler, rahatlıkla somutlandırılacak, bir sınıf ortamında kolaylıkla ulaşılabilecek kaynaklar göz önüne alınarak verilmeye uğraşmıştır.

Bu çalışmada 12 ünite bulunmaktadır. Ünitelere çeşitli başlıklar verilmiş ve bu başlıklar altında başlıkla bağlantılı olmayan fakat o bölümde anlatılması uygun görülen konular da ele alınmıştır. Eser, *İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı, Hitit, Yedi İklim* ders kitapları esas alınarak hazırlanmıştır. Eserde önce genel bilgiler ve örnekler verilmiştir. Özellikle *Notlar* bölümünde üzerinde durulan konuyla ilgili bilinmesi gereken ipuçları verilmeye çalışılmıştır. Her ünitenin sonunda da alıştırmalar yer almaktadır. Ders kitaplarından farklı olarak A1-A2 seviyesinde bulunmaması gerektiği düşünülecek ya da ayrıntı olarak görülebilecek konulara da değinilmiştir. Bunun sebebi metin odaklı ders işlendiğinde ister istemez karşılaşılan dil bilgisi kalıplarına kısaca değinebilmektir. Örneğin şimdiki zaman konusunda -yor ekinin yanında -mAktA ekine de değinilmiştir. Özellikle birçok metinde karşımıza çıkan -mAktA ekinin şimdiki zaman fonksiyonunda bir süreci anlattığı için bilinmesi gerektiği düşünülmüştür.

Bu çalışma bu alanda ders veren öğretmenler ve Türkçeye ilgi duyan, Türkçe öğrenen öğrenciler için “Bu neden böyle?” sorusu düşünülerek hazırlanmıştır. Bu çalışmada bana desteklerini esirgemeyen Prof. Dr. Gülden SAĞOL YÜKSEKKAYA’YA ve Prof. Dr. Özlem DENİZ YILMAZ’A, Ruslan İLBAY’a teşekkür ederim.

Annem Döne YILDIZ'a ve babam Durmuş YILDIZ'a

İÇİNDEKİLER

ÜNİTE 1

1.1. TANIŞMA, SELAMLAŞMA	1
1.1.1. Samimi İfade / Resmî İfade, Sen ve Siz Farkı	2
1.1.2. Tanışma, Selamlaşma, Vedalaşma, Teşekkür Etme, Özür Dileme, İyi Dilek Sözleri	5
1.1.3. Günler, Aylar, Mevsimler	6
1.1.4. Renkler	8
1.1.5. Ülkeler, Milliyetler, Diller	8
1.1.6. Yönler	10
1.1.7. Alıştırmalar	10
1.2. SESLER VE HARFLER	14
1.2.1. Harfler	14
1.2.1.1. Türk Alfabesi	14
1.2.2. Seslerin Özellikleri	15
1.2.2.1. Ünlü Harfler	15
1.2.2.2. Ünsüz Harfler	16
1.2.3. Alıştırmalar	17
1.3. TÜRKÇEDE ÇOKLUK	19
1.3.1. Çokluk Eki (+Ar)	19
1.3.2. Kalınlık İncelik Uyumu	20
1.3.3. Alıştırmalar	21
1.4. TÜRKÇEDE SORU	23
1.4.1. Soru Eki (mI/mU)	23
1.4.2. Düzlük Yuvarlaklık Uyumu	24
1.4.3. Soru Sözcükleri	25
1.4.4. Alıştırmalar	26
1.5. TÜRKÇEDE İŞARET ADILLARI	29
1.5.1. Bu, Şu, O İşaret Adılları	29
1.5.2. Burası, Şurası, Orası İşaret Adılları	31
1.5.3. Alıştırmalar	34
1.6. TÜRKÇEDE VAROLUŞ CÜMLESİ	35
1.6.1. Var, Yok	35
1.6.2. Bulunma Durumu (Lokatif Hâli)(+DA)	37
1.6.3. Ünsüz Benzeşmesi	38
1.6.4. Alıştırmalar	40

1.7. SIFATLAR	43
1.7.1. Niteleme Sıfatları	43
1.7.2. Sıfat Yapan +II/+IU Eki.....	44
1.7.3. Sıfat Yapan +sIz/+sUz Eki.....	46
1.7.4. Alıştırmalar.....	47
1.8. TÜRKÇEDE SAYILAR	49
1.8.1. Asal Sayılar	49
1.8.2. Sıra Sayıları +(I)ncl/+(U)ncU).....	50
1.8.3. Ünlü Türemesi.....	51
1.8.4. Üleştirme Sayıları (+Ar/+şAr).....	52
1.8.5. Alıştırmalar	54
1.9. SÖZCÜK TÜRLERİ.....	56

ÜNİTE 2

2.1. TÜRKÇEDE AD CÜMLESİ	57
2.1.1. Türkçede Ad Cümlesi (Koşaç Cümlesi / İmek Eylemi)	58
2.1.1.1. Haber Kipi (Şimdiki Zaman / Geniş Zaman).....	58
2.1.2. Meslekler	61
2.1.3. [y] Ünsüzü Türemesi	63
2.1.4. Alıştırmalar	64

ÜNİTE 3

3.1. TÜRKÇEDE EYLEM CÜMLESİ	69
3.1.1. Mastar Eki (-mAk).....	70
3.1.2. Temel Eylemler	70
3.1.3. Şimdiki Zaman (genel)(-yor).....	71
3.1.4. Ünlü Daralması.....	76
3.1.5. Yönelme Durumu (Datif Hâli)(+A).....	78
3.1.6. Ünsüz Yumuşaması	80
3.1.7. Ayrılma Durumu (Ablatif Hâli)(+DAn).....	81
3.1.8. Belirtme Durumu (Akuzatif Hâli)(+I/+U).....	83
3.1.9. -mAk istemek.....	87
3.1.10. Şimdiki Zamanı Karşılıyan Diğer Ekler	88
3.1.10.1. -mAktA (resmî).....	89
3.1.10.2. -mAdA	90
3.1.11. Bağlaçlar 1 (ve; veya, ya da; ama, fakat, lakin, ancak; çünkü, zira).....	90
3.1.11.1. ve Bağlacı.....	90
3.1.11.2. veya / ya da Bağlacı.....	91

3.1.11.3. Ama / Fakat / Lakin / Ancak Bağlaçları	91
3.1.11.4. Çünkü / Zira Bağlaçları	92
3.1.12. Alıştırmalar	93

ÜNİTE 4

4.1. İYELİK	103
4.1.1. İyelik Grubu.....	104
4.1.1.1. İyelik Adılları.....	104
4.1.1.2. İyelik Ekleri	104
4.1.2. Ünlü Düşmesi	106
4.1.3. Adıl [n]si	106
4.1.4. Kendi, Hepsi ve Birbiri Adılları	109
4.1.4.1. Kendi Adılı.....	109
4.1.4.2. Hepsi Adılı	110
4.1.4.3. Birbiri Adılı.....	111
4.1.5. Alıştırmalar	112

ÜNİTE 5

5.1. TÜRKÇEDE ZAMAN.....	115
5.1.1. Saatler.....	116
5.1.2. önce, sonra, kadar Edatları.....	119
5.1.2.1. önce, sonra Edatları	119
5.1.2.2. +mAdAn önce, +DIktAn/+DUktAn sonra.....	121
5.1.2.3. +A kadar	122
5.1.3. beri Edatı, +Dİr/+DUR Bildirme Eki	124
5.1.3.1. +DAn beri	124
5.1.3.2. +Dİr/+DUR Bildirme Eki	125
5.1.4. Alıştırmalar	127

ÜNİTE 6

6.1. TAMLAMALAR.....	131
6.1.1. İlgî Durumu (Tamlayan Eki, Genetif Hâli) [+In/+Un/+nIn/+nUn].....	132
6.1.2. Ad Tamlamaları	133
6.1.2.1. Belirtili Ad Tamlaması.....	133
6.1.2.2. Belirtisiz Ad Tamlaması.....	134
6.1.2.3. Zincirleme Ad Tamlaması.....	135
6.1.3. Sıfat Tamlamaları	136
6.1.4. Sıfatlarda Derecelendirme (gibi/kadar/daha/çok/pek/en).....	138

6.1.4.1. Eşitlik Derecesi (gibi)	138
6.1.4.2. Eşitlik Derecesi (kadar)	138
6.1.4.3. Karşılaştırma Derecesi (daha)	139
6.1.4.4. Aşırılık Derecesi (çok, pek)	140
6.1.4.5. En üstünlük Derecesi (en)	140
6.1.5. +ki Aitlik Eki	140
6.1.5.1. Sıfat Türeten +ki	140
6.1.5.2. Adıl Olan +ki	142
6.1.6. Alıştırmalar	143

ÜNİTE 7

7.1. EMİR VE İSTEK KİPİ	145
7.1.1. Emir Kipi	146
7.1.2. İstek Kipi	150
7.1.3. +Ilk/+IUk, +Cık/+CUK, +cAğlz Yapım Ekleri	152
7.1.3.1. +Ilk/+IUk Yapım Eki	152
7.1.3.2. +Cık/+CUK Yapım Eki	153
7.1.3.3. +cAğlz Yapım Eki	154
7.1.4. Alıştırmalar	154

ÜNİTE 8

8.1. GEÇMİŞ ZAMAN 1	159
8.1.1. Eylem Cümlelerinde Geçmiş Zaman (Belirli/Görülen Geçmiş Zaman)	160
8.1.2. Ad Cümlelerinde Geçmiş Zaman (Ek-Eylem Belirli/Görülen Geçmiş Zaman)(ad+DI/+DU)	162
8.1.3. ile Bağlacı ve ile Edatı	166
8.1.3.1. ile Bağlacı	166
8.1.3.2. ile Edatı	168
8.1.4. +CA Eşitlik Eki	171
8.1.5. Alıştırmalar	172

ÜNİTE 9

9.1. GELECEK ZAMAN	179
9.1.1. Eylem Cümlelerinde Gelecek Zaman	180
9.1.2. Ad Cümlelerinde Gelecek Zaman	183
9.1.3. Bağlaçlar 2 (bu sebeple, bu nedenle, bunun için, bundan dolayı, bundan ötürü, bu yüzden)	184
9.1.4. Alıştırmalar	185

ÜNİTE 10

10.1. GEÇMİŞ ZAMAN 2	191
10.1.1. Eylem Cümlelerinde Geçmiş Zaman (Belirsiz/Öğrenilen/Duyulan Geçmiş Zaman).....	192
10.1.2. Ad Cümlelerinde Geçmiş Zaman (Ek-Eylem Belirsiz/Öğrenilen/Duyulan Geçmiş Zaman (ad+-imlş/-imUş)	195
10.1.3. Doğrudan Anlatım	199
10.1.4. Pekiştirme sıfatları.....	200
10.1.4.1. m, p, r, s İlaveli Pekiştirme Sıfatları	200
10.1.4.2. İkileme Yoluyla Yapılan Pekiştirme Sıfatları	201
10.1.4.3. ml/mU Soru Ekiyle Yapılan Pekiştirme Sıfatları.....	201
10.1.5. Alıştırmalar	202

ÜNİTE 11

11.1. GENİŞ ZAMAN	205
11.1.1. Geniş Zaman	206
11.1.2. Bağlaçlar 3 (hem ... hem, ne ... ne, ya ... ya, ise).....	210
11.1.2.1. Hem ... hem	210
11.1.2.2. Ne ... ne	211
11.1.2.3. Ya ... ya	212
11.1.2.4. ise	213
11.1.3. sayesinde, yüzünden, hakkında Edatları	213
11.1.3.1. sayesinde Edatı	213
11.1.3.2. yüzünden Edatı	214
11.1.3.3. hakkında Edatı	215
11.1.4. Alıştırmalar.....	216

ÜNİTE 12

12.1. YETERLİLİK EYLEMİ	221
12.1.1. Yeterlilik Eylemi	222
12.1.2. Ulaçlar 1 (-lp/-Up, -Arak, -mAdAn).....	227
12.1.2.1. -lp/-Up Ulaç Eki	227
12.1.2.2. -ArAk Ulaç Eki	229
12.1.2.3. -mAdAn Ulaç Eki	230
12.1.3. Alıştırmalar	232
CEVAP ANAHTARI	234
KAYNAKLAR	260

KAYNAKLAR

- Akaslan, Talan –mAktA (VE –Iyor) <https://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423933908.pdf> (Erişim tarihi 21.01.2023)
- <https://insanvehayat.com/cayin-karadeniz-de-tutunma-hikayesi/> (Erişim Tarihi: 23 Ocak 2023)
- <https://edumag.net/galeri/yabanci-dil-ogrenmenin-10-kolay-yolu/>
- <https://www.medyafaresi.com/haber/beyin-gucuyle-neler-yapabilirsiniz/717925>
- <https://www.tdk.gov.tr/icerik/yazim-kurallari/duzeltme-isareti/> (Erişim Tarihi: 22.07.2022)
- KILIÇ, Mehmet Akif ve Mevlüt ERDEM, Türkiye Türkçesindeki ‘Yumuşak g’ Ünsüzünün Fonetik Analizi, s.6. http://www.dilbilimi.net/kilic_erdem_turkiye_turkcesindeki_yumusak_g_unsuzunun_fonetik_analizi.pdf_s (Erişim Tarihi: 04.07.2021)
- Korkmaz, Zeynep (2003), Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi), Ankara: TDK Yayınları
- Uzun, Nadir Engün (ed.) (2014), *Yeni Hitit I Yabancılara Türkçe Ders Kitabı, Çalışma Kitabı, Öğretmen Kitabı*, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Barın Erol vd. (ed.), *Yedi İklim Türkçe Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Seti Ders Kitabı*, Ankara: Türk Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık.
- Yılmaz, Mehmet Yalçın (Gen. Yay. Yönet.), Aslan, Ferhat (ed.) ve Keskin, Funda (ed. Yard.) (2012), *İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1, Çalışma Kitabı*, İstanbul: Kültür Sanat Basımevi